

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATerea DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

HOTĂRÂREA Nr. 558
din 19.11.2009

Dosar nr: 262/2009

Petiția nr: 5222/19.05.2009

Petent: M S

Obiect: Afirmațiile cu caracter discriminatoriu la adresa persoanelor de etnie romă făcute de reclamat în cadrul unei ședințe extraordinare a Consiliului Local Orbeasca.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I. 1. Numele și domiciliul petentului

1. M S cu domiciliul ales în județ Teleorman

I. 2. Denumire și domiciliu reclamat

2. B G Viceprimar Primăria Orbeasca, cu sediul ales în județ Teleorman

II. Citarea părților

Urmare petiției înregistrate cu nr. 5222/19.05.2009, formulată de către petent, în temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, părțile au fost invitate, prin adresele cu nr. 9027/12.10.2009 și 9028/12.10.2009, la sediul C.N.C.D pentru audieri. La audierile din data de 05.11.2009, s-a prezentat doar petentul.

Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

III. Susținerea părților

Susținerea petentului

În memoriul său, înregistrat cu nr. 5222/19.05.2009, petentul sesizează Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării cu privire la faptul că reclamatul a făcut afirmații cu caracter discriminatoriu în timpul unei ședințe extraordinare a Consiliului Local Orbeasca la adresa cetățenilor de etnie romă. Petentul precizează faptul că este președinte al Organizației Locale Orbeasca a Partidei Romilor „Pro- Europa”, expert local pentru romi în cadrul Primăriei Orbeasca. În cadrul ședinței extraordinare a Consiliului Local Orbeasca, reclamatul, în mod tendențios și discriminatoriu etichetează cetățenii de etnie romă drept niște ”țigani burtoși” acuzându-i pe aceștia că din cauza lor stau aruncate balansoarele și bărcuțele prin șanțuri. De fapt, petentul susține că era vorba de o firmă înființată de cetățenii de etnie romă, al cărui obiect de activitate era confecționarea de

balansoare, topogane și bărcuțe pentru copii și că nu este prima dată când reclamatul folosește apelative de acest gen adresate ca o batjocură pentru etnia romă, fiind deja sancționat de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării într-o altă speță asemănătoare prin care urmărea excluderea cetățenilor de etnie romă din administrația publică locală. Petentul solicită Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării să fie luate măsurile ce se impun, pentru alicarea unei sancțiuni și în consecință împiedicarea unor viitoare acte de discriminare împotriva cetățenilor de etnie romă.

Susținerea Viceprimarului G. B.

În punctul de vedere emis de către reclamat și înregistrat cu nr. 9763/04.11.2009 se face referire la faptul că afirmația considerată de petent ca fiind discriminatorie nu se referă la locuitorii comunei Orbeasca, fapt pentru care apreciază ca petentul nu are calitate procesuală activă. Reclamatul susține că aceasta afirmație nu a fost făcută cu scopul de a discrimina, ci de a indica originea etnică a persoanelor în discuție. Construcția în sine nu poate reprezenta o discriminare, întrucât cuvântul țigan nu este un cuvânt interzis, fiind cuprins în DEX, din câte cunoaște reclamatul, cuvântul definind o persoană, reprezentând mai nou etnia romă. Totodată, acesta precizează că reprezentanții la nivel înalt ai acestei comunități nu acceptă termenul de "rom" ci pe cel tradițional de "țigan". În ceea ce privește asocierea la acest cuvânt de "țigani" a termenului „burtoși” a fost utilizată pentru a defini o trăsătură fizică a persoanelor la care se referea, respectiv faptul că aceștia erau grași, aveau burtă, în nici un caz pentru a discrimina. Astfel se cunoaște că, în mod frecvent și în limbajul curent, în popor, persoanelor grase, care au burtă, li se mai spune "burtoși". Afirmația a fost făcută în contextul unei opinii politice din cadrul unei ședințe a consiliului local, exprimată în exercitarea mandatului, care viza o interpelare referitoare la niște acțiuni desfășurate de primarul comunei, apelând la această descriere pentru a fi identificate mai bine persoanele la care făcea referire. Potrivit Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, cu modificările și completările ulterioare, aleșii locali, categorie din care face parte și reclamatul, nu pot fi trași la răspundere juridică pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului, conform art. 20-23. Totodată, acesta precizează că activitatea din timpul ședințelor de consiliu local face parte din exercitarea mandatului de ales local.

IV. Motivele de fapt și de drept

În fapt, Colegiul Director reține că petentul sesizează Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării cu privire la faptul că reclamatul a făcut afirmații cu caracter discriminatoriu în timpul unei ședințe extraordinare a Consiliului Local Orbeasca. Totodată, se reține faptul că, prin adresa cu nr. 9763/04.11.2009, reclamatul a ridicat excepția lipsii calității procesuale active a petentului, având în vedere că afirmația la care se face referire în petiție nu se referă la locuitorii comunei Orbeasca. Colegiul Director respinge excepția ridicată de reclamat.

În drept, analizând faptele reținute în petiție, Colegiul Director se raportează la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care, legat de articolul 14 privind interzicerea discriminării, a apreciat că diferența de tratament devine discriminare, în sensul articolului 14 din Convenție, atunci când se induc distincții între situații analoage și comparabile fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Instanța europeană a decis în mod constant că, pentru ca o asemenea încălcare să se producă, „trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoage sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nicio justificare obiectivă sau rezonabilă.

Reținând în coroborare cu aceste aspecte prevederile art. 2 alin 5 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare „(5) *Constituie hărțuire și se sancționează contravențional orice comportament pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv.*”

Colegiul Director a fost în nenumărate rânduri sesizat cu privire la sintagme, termeni, exprimări folosite la adresa unor persoane aparținând unor minorități etnice sau altor minorități, care au considerat că sunt discriminate sub aspectul dreptului la demnitate personală. Referindu-ne la afirmații care pot face obiectul unor plângeri deduse soluționării, astfel cum Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a statuat în jurisprudența sa, este necesară constatarea existenței/inexistenței afirmațiilor precum și examinarea întregului complex de împrejurări în care cuvintele au fost rostite. Astfel, utilizarea unor sintagme precum „țigan/țigani”, „rom/romi”, „homosexuali”, „sidos” „cioară/ciori”, etc., referitoare la anumite categorii de persoane trebuie analizate contextual raportate la întreg, având în vedere modul și locul în care au fost făcute, motivele, declarațiile, articolele, publicațiile, titlul articolelor cât și conținutul acestora, punctele de vedere ale celor care le-au scris sau prezentat, modul și contextul în care au fost făcute precum și impactul, efectul acestora. (vezi în acest sens Hotărârea nr. 212 din 02.09.2005 privind folosirea expresiilor „homosexual”, Hotărârea nr.323 din 28.11.2005, privind afirmații de genul „romi... Ei ne fac de râs...”, Hotărârea nr.9 din 17.01.2006, Hotărârea nr. 416 din 28.11.2007, Hotărârea nr. 92 din 23.05.2007 privind folosirea expresiilor „țigani” „țigancă”, Hotărârea nr. 165 din 06.06.2006, Hotărârea nr. 222 din 27.08.2007 privind afirmații la adresa minorității maghiare, Hotărârea nr.251 din 07.06.2006 privind afirmații de genul „cioară”, Hotărârea nr. 180 din 17.07.2007 privind afirmații de genul „romi” și altele).

În Hotărârea nr. 384 din 22.04.2008 cu privire la utilizarea sintagmei „țigan” sau „rom”, Colegiul a luat act de Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale adoptată la Strasbourg la 1 februarie 1995 și ratificată de România prin legea nr. 33 din 29 aprilie 1995, publicată în Monitorul Oficial nr. 82 din 4 mai 1995: „Astfel cum prevede art. 3 alin. 1 al Convenției „Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul să aleagă liber dacă să fie tratat sau nu ca atare și nici un dezavantaj nu poate rezulta dintr-o asemenea alegere ori din exercițiul drepturilor legate de acesta”. De altfel, în Avizul privind România, din anul 2001, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru arată expresis verbis că „Posibilitatea de a se recunoaște sau nu în denumirea adoptată pentru a desemna minoritatea constituie unul din aspectele esențiale a acestui drept”. Or, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru pentru protecția Minorităților Naționale, în același aviz privind România, constată „că numeroși reprezentanți ai comunității rome refuză să fie denumiți „țigani”, în principal din cauza conotației peiorative legată de perioada de robie”. (vezi Aviz Consultativ, 2001, parag. 21, pag. 7) De altfel, în acest context, este extrem de relevantă Recomandarea de Politică Generală nr. 3 privind combaterea rasismului și intoleranței împotriva Romilor/Țiganilor, prin care Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței „recomandă statelor membre ale Consiliului Europei să asigure că denumirea utilizată oficial pentru diferitele comunități de Romi/Țigani reprezintă denumirile prin care comunitățile în cauză, doresc să fie cunoscute” (...) Terminologia utilizată cu privire la minoritatea romilor a cunoscut modificări în plan național, la nivelul statelor membre și în plan internațional atât la nivelul Consiliului Europei, a Națiunilor Unite sau a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa cât și la nivelul Uniunii Europene. Or, modificările survenite au reprezentat rezultatul manifestării de voință a reprezentanților minorității în cauză. În acest sens, se observă cu ușurință că în ultimii 10 ani denumirile minorității în speță au fost „Romi”, „Romi și Sinti”, „Romi și Travellers”, „Romi, Sinti și Travellers” cuprinzând diversitatea grupurilor din interiorul minorității rome

ori a celor similare, fără a fi identificate drept romi, astfel cum este cazul Travellers. Este adevărat că, inițial, denumirile au cuprins și termenul „țigani”, însă astfel cum arată și Înalțul Comisar OSCE pentru Minorități Naționale, termenul „Țigan” a fost înlocuit cu „Rom”, „țigan”, fiind un termen considerat de majoritatea romilor periorativ, în considerarea preferinței multor Romi care sunt activi în cadrul mișcărilor internaționale și naționale privind drepturile Romilor”. În prezent, documentele oficiale ale Uniunii Europene, ale Consiliului Europei, ale Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, ale Organizației Națiunilor Unite, organizații la care România este parte, utilizează termenul „Romi”, comunități de Romi”. (a se vedea Hotărârea C.N.C.D. nr. 384 din 22.04.2008)

Colegiul este de opinie că jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului este extrem de relevantă în cauză, cu atât mai mult cu cât au fost adresate plângeri împotriva României, între altele și cu privire la modalitatea în care, în anumite circumstanțe, reprezentanții autorităților statului au catalogat persoanele aparținând minorității romilor, prin sintagma „țigan”. Colegiul ia act de **cauza Nachova și alții v. Bulgaria**, având ca obiect, între altele, declarația unui reprezentant al statului împotriva aplicanților, care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, conform unor mărturii testimoniale, a exclamat „**afurisiți de țigani**”. În Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, la 26 februarie 2004, parag. 162, „Curtea consideră că orice probă de abuz verbal rasist făcut de un agent de aplicare a legii în cursul unei operațiuni care implică utilizarea forței împotriva persoanelor dintr-o minoritate etnică sau oricare alta este extrem de relevantă la stabilirea existenței sau nu a violenței nelegale, induse de ură. Acolo unde astfel de probe apar pe parcursul investigației, trebuie verificate și-dacă se confirmă-declanșată o examinare corespunzătoare a tuturor aspectelor de fapt pentru a descoperi orice posibil motiv rasist. Acest lucru nu a fost realizat în cazul prezent”. În hotărârea pronunțată în cauză de Marea Camera a Curții, la 6 iulie 2005, la prag. 153, Curtea consideră sintagma „afurisiți de țigani” ca fiind o **exprimare rasistă** care ar fi trebuit să determine autoritățile în speță să verifice declarațiile martorului...” De altfel, Curtea Europeană a constatat încălcarea art.2 privind dreptul la viață, împreună cu art. 14 privind dreptul la nediscriminare, sub aspect procedural. (vezi cauza Nachova and others v. Bulgaria, Applications nos. 43577/98 and 43579/98, Judgment, 26 February 2004, para.162; Grand Chamber, Judgment, 6 July 2005, para.153.)

Colegiul ia act de **cauza Moldovan și alții v. România**, având ca obiect, de asemenea, remarci cu caracter discriminatoriu cu privire la originea etnică a aplicanților, făcute de autorități ale statului, instanțe de judecată sau reprezentanți ai autorităților locale. În Hotărârea nr. 2 pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, la prag. 111, Curtea reține că „**referirile la onestitatea reclamanților și la modul acestora de viață, efectuate de unele autorități publice investite cu soluționarea plângerilor reclamanților** (a se vedea deciziile instanțelor civile și penale și observațiile primarului comunei Chetani, paragrafele 44, 66 și 71 de mai sus) **par a fi, dată fiind absența oricărei fundamentări, esențialmente discriminatorii**. În acest context, Curtea reamintește că orice discriminare rasială poate constitui prin ea însăși un tratament degradant, în sensul art. 3 din Convenție (a se vedea East African Asians împotriva Regatului Unit al Marii Britanii, Commission Report, 14 decembrie 1973, DR 78, pag. 5, paragraful 62). Asemenea observații trebuie apreciate ca fiind un factor agravant în analiza plângerii reclamanților referitoare la încălcarea art. 3 din Convenție.

Potrivit parag. 44 din Hotărârea nr. 2 pronunțată de CEDO „În data de 17 iulie 1998, Tribunalul Mureș a pronunțat soluția asupra laturii penale a cauzei. În considerentele hotărârii au fost reținute următoarele:”...Procentul romilor față de restul etniilor este de 14%, iar modul de viață marginal al unor **categoriilor de țigani** și în special al celor care s-au stabilit în localitate după anul 1989 au generat grave tensiuni cu populația majoritară. În general, datorită condițiilor de viață, respingerii unor valori morale acceptate de restul comunității, **țiganii** s-au automarginalizat manifestându-se agresiv, nerecunoscând și încălcând premeditat normele juridice instituționalizate în societate. Cei

mai mulți dintre țigani erau fără ocupație, întreținându-se din munci ocazionale, sustrageri și alte activități ilicite. Desființându-se vechea forma de proprietate, alături de ceilalți membri ai comunității, țiganii au primit loturi în folosință pe care nu le-au lucrat, ocupându-se de sustrageri comise în grup și cu violență, ținta activităților infracționale fiind proprietatea privată, ceea ce a declanșat atitudini de revoltă și respingeri mai puternice decât cele anterioare. **Grupuri de țigani** au declanșat conflicte cu tinerii din localitate, față de care s-au manifestat agresiv, sustrăgându-le cu forța bani sau alte bunuri. Mai mult, **conduita grupurilor de țigani** s-a manifestat prin injurii, insulte și folosirea de cuvinte triviale în public... În realitate, **infracțiunile comise de țigani** au fost mult mai numeroase, dar nu au ajuns să fie judecate,..."

Curtea Europeană a apreciat că discriminarea etnică la care reclamantii au fost supuși în mod public prin modul de soluționare a petițiilor acestora de către autorități, precum și condițiile locative ale reclamantilor au adus atingere demnității lor umane, constituind, în lumina circumstanțelor cauzei, tratamente degradante în sensul art. 3 din Convenție. De asemenea, Curtea a constatat în circumstanțele particulare ale cauzei, încălcarea art. 14 privind dreptul la nediscriminare împreună cu art. 6 privind dreptul la un proces echitabil și art. 8 privind dreptul la viața intimă familială și privată. (vezi Hotărârea nr. 2 din 12 iulie 2005 definitivă la 30 noiembrie 2005, în Cauza Moldovan și alții împotriva României, cererile nr. 41.138/98 și 64.320/01, Hotărâre publicată în Monitorul Oficial nr. 317 din 10 aprilie 2006, parag. 44, 66, 71, 111, 113, 114, 140).

Colegiul observă că aspecte similare au fost deduse soluționării în **cauza Iren Gergely v. România**, aplicantă susținând că „violentele suferite ca rezultat al atacurilor împotriva sa au fost în mod predominant determinate de apartenența Romă. În particular, aceasta s-a plâns cu privire la remarcele făcute de procuror cu privire la etnia sa în cursul procedurilor ulterioare evenimentelor” și în special cu privire la folosirea termenului „țigan”. (vezi parag. 4 alin.1 și alin.6 din Decizia Finală de admisibilitate în cauză Iren Gergely v. România, cererea no. 57885/00) Parag. 12 al Hotărârii Curții Europene în cauza Gergely v. România consemnează că „Procurorul a concluzionat că infracțiunile au fost săvârșite „datorită actelor serioase, provocatoare ale victimelor” descrise după cum urmează: „...În August 1990 câțiva țigani din Casinul Nou s-au comportat într-o manieră contrară bunelor moravuri. Au deranjat ordinea publică, ceea ce a agravat conflictul cu.....populația (ne-romă). Aceste (conflicte)...au culminat când țiganii au consumat alcool în barul public, și apoi....fără nici un aparent motiv au început să bată trecătorii pașnici. În acest context, ceilalți locuitori (ne-romi) au decis să-i urmărească pe țigani în afara satului. Pentru a-i determina să plece și să nu se întoarcă în sat, au decis să dea foc caselor (romilor)”. Prin Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în 26 aprilie 2007, s-a luat act de declarația unilaterală a Guvernului, în special de angajamentele asumate și cauza a fost scoasă de pe rolul Curții. Acest fapt s-a realizat având în vedere că, în speță, între altele, s-a recunoscut că „anumite remarci au fost făcute de unele autorități cu privire la originea romă a reclamantei și că „evenimentele deduse soluționării pun în discuție încălcarea art. 3 (interzicerea torturii), art.6 (dreptul la proces echitabil), art. 8 (dreptul la viața privată), art. 13 (dreptul la remediu efectiv) și art.14 (dreptul la nediscriminare). Guvernul și-a asumat angajamentul implementării unor măsuri cu caracter general pentru combaterea discriminării în sistemul judiciar precum și plata unor sume de bani cu titlu de daune pentru reclamantă. (CEDO, Third Section, case of Gergely v. Romania, Application no. 57885/00, Judgment, Strasbourg, 26 April 2007, final 26/07/2007, parag. 12,16)

Similar, Colegiul ia act de **cauza Kalanyos și alții v. România** în care aplicanții s-au plâns cu privire la faptul că „autoritățile locale s-ar fi pronunțat în sensul în care Romii însăși, sau „Țiganii” astfel cum au spus-o, „sunt de invinovățiți pentru ceea ce s-a întâmplat”, devreme ce „fura pentru a trăi și sunt agresivi față de alte persoane” (vezi în acest sens parag. 2 din Decizia Finală de Admisibilitate în cauza Kalanyos și alții v. România, 19.05.2005) Prin Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor

Omului, în 26 aprilie 2007, s-a luat act de declarația unilaterală a Guvernului, în special de angajamentele asumate și cauza a fost scoasă de pe rolul Curții. Similar cauzei Gergely v. România, acest fapt s-a realizat având în vedere că, în speță, între altele, s-a recunoscut că „anumite remarci au fost făcute de unele autorități cu privire la originea romă a reclamantilor și că „evenimentele deduse soluționării pun în discuție încălcarea art. 3 (interzicerea torturii), art.6 (dreptul la proces echitabil), art. 8 (dreptul la viața privată), art. 13 (dreptul la remediu efectiv) și art.14 (dreptul la nediscriminare). De asemenea, Guvernul și-a asumat angajamentul implementării unor măsuri cu caracter general pentru combaterea discriminării în sistemul judiciar precum și plata unor sume de bani cu titlu de daune pentru reclamant. (CEDO, Third Section, case of Kalanyos abd others v. Romania, Application no. 57884/00, Judgment, Strasbourg, 26 April 2007, final 26/07/2007, parag. 15, 19)

În cauza **Vasile Tănase și alții v. România**, aplicanții s-au plâns, între altele, că judecătorii care au soluționat plângerile lor au avut o atitudine disprețuitoare față de ei pe parcursul procesului, denumindu-i în mod repetat prin peiorativul „țigani”. De asemenea, instanța de judecată a stabilit evenimentele în cauza, folosind termenul „țigani”. Spre exemplu instanța a reținut „că urmare uciderii unui locuitor (ne-rom) de către țigan...mai mult de două mii de persoane...s-au adunat. În mod spontan, au fost...de acord să alunge țiganii din sat, să le distrugă și să le dea foc bunurilor...” În 7 mai 1991, încă tulburați de eveniment, urmare reîntoarcerii țiganilor alungați....persoanele indicate au dat foc altor patru case aparținând țiganilor”. Având în vedere susținerile părților, Curtea Europeană a considerat că obiectul plângerii pune în discuție aspecte serioase în fapt și în drept din perspectiva Convenției, ceea ce presupune examinarea plângerii, astfel încât plângerea a fost declarată admisibilă. (vezi în acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Decizia Finală de admisibilitate, 19.05.2005, cauza Vasile Tănase și alții v. România, cererea nr. 62953/00, În Fapt, parag.2, 3; În drept, parag.3)

Colegiul ia act, de asemenea, de cauza **Cobzaru v. România** soluționată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Reclamantul s-a plâns, între altele, că „originea sa etnică a fost cunoscută de ofițerii de poliție și că originea sa etnică a fost în mod deschis și repetat folosită de către autoritățile investigatoare ca un factor determinant împotriva plângerii sale cu privire la abuzul poliției. Curtea Europeană reține în parag. 28 și 31 al Hotărârii din 26 iulie 2007 că „...procurorul a luat act de faptul că atât reclamantul cât și tatăl său sunt cunoscuți ca „elemente antisociale predispuse la violență și furt”, în conflict constant cu „membrii grupului lor etnic” ... Procurorul a conchis că pentru „motive evidente” Crinel M. „de asemenea un țigan”, a refuzat să recunoască că l-ar fi bătut pe reclamant. Procurorul a considerat că declarația dată de Venusa L., nu putea fi luată în considerare deoarece ce și ea era țigancă - și în special, verișoara reclamantului-astfel încât mărturia ei a fost nesinceră și subiectivă”. „...Procurorul Militar Șef a respins cererea de apel a reclamantului pe motivul că nu au fost reținute probe în sensul în care ofițerii de poliție au lovit reclamantul „un țigan de 25 de ani” bine cunoscut pentru scandaluri și întotdeauna implicat în bătăi...”.

În paragraful 98-101 al Hotărârii, Curtea Europeană reține „98. Nu doar că procurorii nu au încercat să investigheze comportamentul polițistului implicat în violențe, pentru a verifica, spre exemplu, dacă a fost implicat în trecut în incidente similare sau dacă a fost acuzat de sentimente anti-rome, însă procurorii au făcut remarci tendențioase în relație cu originea romă a aplicantului pe parcursul investigației (vezi parag. 28 și 31). Nici o justificare nu a fost prezentată de Guvern cu privire la aceste remarci. 99. Curtea a constatat anterior că remarci similare făcute de autortăți judiciare române cu privire la aplicanți romi sunt pur discriminatorii și le-a luat în considerare ca un factor agravant în examinarea plângerilor sub aspectul art. 3 din Convenție, în cazul Moldovan și alții v. România (nr. 2), cererile nr. 41138/98 și 64320/00, hotărârea din 12 iulie 2005, parag. 108 la 114 și 120, 121). 1. În cazul de față, Curtea consideră că **remarcile tendențioase făcute de procurori în relație cu originea etnică a aplicantului denotă o**

atitudine generală discriminatorie a autorităților, ce reîntărește convingerea aplicantului că orice remediu în cazul său este pur iluzoriu. 2. Având în vedere aceste elemente, Curtea consideră că eșecul agenților responsabili cu aplicarea legii de a investiga posibile motive rasiste în tratamentul aplicat aplicantului combinat cu atitudinea acestora pe parcursul investigațiilor, constituie discriminare corelativ drepturilor aplicantului, contrar Articolului 14 împreună cu Articolul 3 sub aspectul său procedural și articolul 13. Astfel, în cauză se constată încălcarea art. 14 al Convenției împreună cu art. 3 sub aspectul său procedural și art. 13". (vezi în acest sens CEDO, cauza Cobzaru v. România, cererea nr. 48254/99, hotărârea din 26 iulie 2007, finală la 26/10/2007, parag.28, 31 și parag.98-101)

Colegiul observă că recent Curtea Europeană a Drepturilor Omului a soluționat cauza **Stoica v. România**, prin hotărârea din 4 martie 2008. Aplicantul s-a plâns, între altele, cu privire la dreptul de a nu fi supus la rele tratamente, inumane sau degradante împreună cu dreptul de a nu fi supus discriminării. Astfel cum rezultă din circumstanțele de fapt, în exercițiul atribuțiilor de serviciu în fața unei comunități locuite de romi, sergentul D.T. a întrebat un localnic dacă este „țigan” sau „roman”? Cand F.L. a răspuns ca este „țigan”, vice-primarul s-a adresat ofițerilor de poliție și gardienilor publici „să îi dea o lecție” acestuia precum și celorlalți. În raport cu circumstanțele plângerii, Curtea precizează în parag. 122 al Hotărârii: „122. Curtea nu este satisfăcută că procurorul militar nu a analizat în nici un sens remarcile din cadrul raportului Poliției ...ce descrie alegația „comportamentului agresiv al localnicilor ca „pur țigănesc”, deși astfel de remarci sunt în mod clar stereotipe. 128.....Curtea reiterează că localnicii au susținut că ofițerii de poliție l-au întrebat pe F.L. dacă este „țigan sau roman” înainte de a-l lovi, la solicitarea vice-primarului de a da romilor „o lecție”. De asemenea, disputa cu vice-primarul în acea seară, are la bază elemente rasiste. Mai mult, Curtea consideră că remarcile din raportul poliției care descriu comportamentul agresiv al localnicilor ca fiind „pur țigănesc”, sunt clar stereotipe și demonstrează că ofițerii de poliție nu au fost neutri din punct de vedere rasial, fie în timpul incidentelor fie pe parcursul investigației.131. Astfel, în cauza de față, probele care indică motivele rasiale ce au stat la baza acțiunilor ofițerilor de poliție sunt clare, atât procurorul responsabil cu investigația penală cât și Guvernul neputând explica în alt fel incidente, sau, să prezinte argumente că incidente au fost neutre din punct de vedere rasial. 132. În consecință a existat o încălcare a art. 14 al Convenției împreună cu art. 3.” (vezi în acest sens cauza Stoica v. România, cererea nr. 42722/02, hotărârea din 4 martie 2008, parag. 7 circumstanțele cazului; parag. 122, 128-132, Capitol IV, Încalcarea art. 14 împreună cu art. 3 și art. 13 din Convenție).

Revenind la obiectul plângerii, Colegiul va analiza întreg contextul în care este folosită sintagma „țigan”, atât sub aspectul scopului cât și al efectului creat. Colegiul nu poate primi susținerea părții reclamate în sensul că utilizarea cuvântului țigan are un caracter pur obiectiv, fără rezonanță asupra demnității personale. Desigur, nu se poate aprecia în mod izolat că utilizarea per se a termenului țigan este de natură discriminatorie, însă Colegiul este de opinie că afirmațiile ce fac obiectul plângerii, în stransa legatura cu menționarea apartenenței etnice, alăturarea unor caracterizări generice și imputarea anumitor fapte, sunt de natura a reține crearea unui cadru intimidant sau degradant, în sensul prevăzut de art. 2 alin.5 al O.G. nr. 137/2000 republicată. În plus, afirmațiile ce fac obiectul plângerii sunt stereotipe și se fundamentează pe o percepție de natură discriminatorie că persoanele care fac parte din această etnie au anumite caracteristici și un comportament specific.

De asemenea, Colegiul Director apreciază că prin afirmațiile în cauză, se depășește conținutul unor subiecte cu caracter politic, circumscrise principiilor statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în relevanța dreptului la libertate de exprimare, buna credință și subiectul de interes public.

Colegiul CNCD, în Hotărârea nr. 103 din 18.02.2008, a aratat ca reprezentanții autorităților publice, în general, ori ai autorităților publice județene sau locale, membrii aleși, care în virtutea funcției îndeplinesc un rol important în societate, prin exercitarea funcțiilor de demnitate publică într-un stat democratic, trebuie să manifeste exigență și preocupare față de modul în care aceștia prezintă idei sau exprimă aprecieri, concluzii, manifestări sau afirmații publice, având în vedere și respectarea principiului nediscriminării. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că „politicienii trebuie să accepte în mod inevitabil și conștient verificarea strictă a fiecărui cuvânt și a fiecărei fapte, atât din partea jurnaliștilor, cât și din partea marelui public și, în consecință, trebuie să dovedească un grad mai mare de toleranță.” (CEDO, între altele, cauza LINGENS vs. AUSTRIA, OBERSCHLICK 1, 2, 3 vs. AUSTRIA).

Pe de altă parte, chiar dacă ne-am situa în domeniul garantării opiniilor politice exprimate în exercitarea mandatului, trebuie avut în vedere că imunitatea mandatului privește actele intrinseci nu și cele extrinseci exercitiului acestuia, urmărind să apere libertatea de expresie și de decizie a demnitarului. Ceea ce excede, însă, exercitiului mandatului nu intră sub incidența acestei imunități. Se reține în doctrina de specialitate, spre exemplu, că „Parlamentarul nu este peste lege. Articolul 16 alin.2 din Constituție prevede că „Nimeni nu este mai presus de lege.”. De aceea, actele parlamentarului ce nu sunt în exercitiul funcției sale pot atrage răspunderea juridică, în astfel de situații aplicându-se dreptul comun. (vezi Drept Parlamentar Românesc, Ioan Muraru, Mihai Constantinescu, Editura All Beck, 2005, pag.331) Pe de altă parte, garantarea opiniilor în confruntarea politică nu-i un privilegiu, astfel încât nu se poate legaliza un abuz. De aceea, iresponsabilitatea juridică pentru votul și opiniile exprimate nu exclude răspunderea disciplinară pentru încălcarea regulamentelor, răspunderea politică a parlamentarului și nici răspunderea sa penală sau civilă pentru săvârșirea unor fapte străine mandatului pe care îl exercită”. (vezi Drept Parlamentar Românesc, Ioan Muraru, Mihai Constantinescu, Editura All Beck, 2005, idem pag.332) Or, în cauza dedusă soluționării, opiniile exprimate chiar dacă s-au desfășurat în cadrul unei ședințe de consiliu, au vizat aspecte corelative în raport cu petentul și familia sa, cu privire la influențarea instanțelor de judecată, subiect care nu făcea parte din agenda de lucru a ședinței, iar opiniile supuse analizei, pot fi reținute ca depășind exercitiul opiniilor circumscrise mandatului politic.

Dreptul de a nu fi supus discriminării constituie unul dintre drepturile fundamentale într-o societate democratică, dreptul la egalitate constituind un drept cu aplicare imediată și nu progresivă având în vedere că discriminarea în sine este un afront adus demnității umane. Tratatul discriminatoriu are de cele mai multe ori ca scop sau ca efect umilirea, degradarea sau interferența cu demnitatea persoanei discriminate, în mod particular, dacă acest tratament se manifestă în public. Tratănd pe cineva mai puțin favorabil datorită unor criterii inerente sugerează în primul rând dispreț sau lipsă de respect față de personalitatea sa.

Desigur, raportat la obiectul petiției trebuie avut în vedere și dreptul la libertatea de exprimare. Este adevărat că acest drept fundamental este garantat în Constituția României care prevede în art. 30 referitor la Libertatea de exprimare alin. (1) și (6) că “(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

Însă libertatea de exprimare, inclusiv în aprecierea subiectelor cu nuanță politică, din perspectiva alin.1 al art. 30 trebuie coroborată cu alin.2 din art. 30 care prevede în mod expres că „(2) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.”

În aceeași argumentație trebuie subliniat faptul că Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice - ratificat de România la 9.XII.1974 - prevede în art. 19 paragraful 3. că “exercitarea drepturilor prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol (dreptul la libertatea de exprimare) comportă îndatoriri și răspunderi speciale. În

consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: a) respectării drepturilor sau reputației altora; b) apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice ". Astfel, se poate concluziona faptul că dreptul la liberă exprimare nu este un drept absolut și că exercitarea lui trebuie realizată în anumite condiții, de altfel stabilite în considerarea și pentru protejarea demnității persoanei.

În cadrul sistemului instituțional regional de protecție a drepturilor omului, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, prevede în Art.10 că: "orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare" însă precizează în mod expres limitele acestui drept în aliniatul 2 al aceluiași articol: "exercitarea acestor libertăți, (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații) ori idei ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... protecția reputației sau a drepturilor altora."

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu unanimitate de voturi**, ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele prezentate constituie acte de discriminare, conform **art. 2 alin.5** Ordonanței de Guvern nr. 137/2000, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și aprobările ulterioare, republicată;
2. Recomandare reclamantului ca pe viitor să nu folosească un astfel de limbaj, care să aducă atingere demnității umane;
3. O copie a hotărârii se va trimite părților ;

V. Modalitatea de plată a amenzii

-Nu este cazul ;

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință

GERGELY DEZIDERIU – Membru

HALLER ISTVAN – Membru

NIȚĂ DRAGOȘ TIBERIU – Membru

PANFILE ANAMARIA – Membru

TRUINEA ROXANA PAULA - Membru

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

